

Tržičan

Glasilo Občine Tržič | 1. junij 2021 | Letnik 25 | Številka 4

· ŠOLA ·

Male sive celice

· V SREDIŠČU ·

30 let samostojnosti

· MED LJUDMI ·

Tinka Mesec Tomazin

Kače, kuščarji in želve – plazeči prebivalci naše okolice

DR. ANAMARIJA ŽAGAR, FOTO: DAVORIN TOME

Plazilci (Reptilia) so skupina živali, med katere sodijo vsem dobro poznane kače, pa tudi želve in kuščarji – nemalokrat ljubkovalno poimenovani martinčki. Te živali so izjemno dobro prilagojene na kopenski način življenja. Njihova koža je prekrita z luskami, ki preprečujejo izhlapevanje vode in večina vrst izlega trdolupinasta jajca. Imajo kar nekaj posebnih lastnosti, kot je redna zamenjava kože, ko jim le-ta postane pretalna. Ta proces zamenjave kože imenujemo levitev. V naravi lahko naletimo na slečeno kačjo kožo, ki ji pravimo kačji lev. Druga posebnost plazilcev je, da svojo telesno temperaturo uravnavajo s pomočjo okolja tako, da se izpostavljajo ali umikajo sončnemu sevanju. Ko se sončijo, jih tudi mi lažje vidimo, saj se drugače večino časa dobro skrivajo v travi, grmovju ali kupu kamenja.

V Sloveniji živi 22 vrst plazilcev, ki pa so danes ogrožene zaradi izgube primernih življenjskih prostorov, poveženja na cestah, namernega pobijanja in podnebnih sprememb. Močvirska sklednica je naša edina sladkovodna vrsta želve s temnim oklepom, ki je na zgornji strani posut z drobnimi rumenimi pegami. Prebiva v ribnikih, mlakah, mokriščih in mirnih ter počasnih vodotokih z blatnim dnom. Ne mara hitro tekočih voda in ne more preživeti, če bregovi niso vsaj malo zarasli, saj si tam najde skrivališče pred plenilci. Zato moramo skrbeti za ohranjanje zaraslih bregov in počasnih voda z blatnim dnom.

Martinček je ime eni od 11 vrst kuščarjev, ki živijo v Sloveniji. Samci so po bokih živo zelene barve, medtem ko so samice bolj neuglednih rjavih barv. Posebnost ali morda kar »supermoč« kuščarjev, ki jo poseduje tudi martinček, je ta, da lahko odvržejo rep in jim na istem mestu zraste nov. To taktiko uporabijo, da ubežijo napadalcu, ki jih zagrabi za rep. Odtrgan rep se zaradi refleksov v mišicah na tleh zvija in poskakuje, kar napadalca

primerno zamoti in kuščarica lahko medtem uide na varno. Martinčki zelo radi jedo večje žuželke in prebivajo na meji travnikov z gozdom. Pri nas beležimo drastičen upad pojavljanja te vrste, kar je najverjetneje povezano z intenzivnim kmetijstvom in uporabo insekticidov, ki so zmanjšale število njihovega plena. Če pustimo naravi, da odigra svojo vlogo, bi martinčki in druge kuščarice lahko za nas poskrbeli, da žuželk ne bi bilo preveč, vendar pa bi morali za to kmetovati bolj sonaravno.

Zaradi pritalnega plazečega načina premikanja so pri kačah okončine povsem zakrnele in so brez nog. Te plazeče prebivalke naše okolice so za marsikoga razlog za prestrašenost. Zelo pogosto gre pri srečanju s kačo za prestrašenost obeh vpletenih, človeka in kače, saj je namreč prva strategija kač, da pred nevarnostjo pobegnejo na varno v najbližje skrivališče. Izjemno dobre so tudi v skrivanju, pri čemer jim pomaga varovalna barva. Smokulja je kača, ki ima svetlo rjavo ali sivo barvo telesa, po celotni dolžini od vratu do repa pa ima še temne lise kot šahovnica. Živi v travnato-gozdni pokrajini, kjer se izredno dobro skriva med travo, vejami ali listjem in jo opazi le izurjeno oko.

Vsa ta pestrost plazilcev je pomembna v naravi in za nas. Njihova vloga v ekosistemu je, da plenijo in regulirajo številčnost svoje-ga plena. Prehranjujejo se s širokim spektrom živali: od različnih žuželk, pajkov, polžev, rib, dvoživk, voluharic, miši, podgan do ptičev in celo plazilcev. Če jih ni, je luknja v prehranski mreži velika in ravnovesje se lahko podre. Za njihovo ohranjanje lahko skrbimo vsi, s tem da jih ne ogrožamo namerno, smo pazljivi na cesti, spodbujamo sonaravno kmetijstvo in uredimo vrtove na biodiverziteti prijazen način. V okviru projekta Life Naturaviva smo organizirali natečaj, v katerem iščemo biodiverziteti najbolj prijazen vrt in vas vlijudno vabimo k sodelovanju!

Slepec izgleda kot kača, ampak je v resnici breznozi kuščar. Njegova najljubša hrana so polži in je zato dobrodošel prebivalec naših vrtov.